

Kosken Tl hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

Osallistujat

Henri Partanen kunnanjohtaja
Piritta Sihvonen sivistysjohtaja
Mikko Salmi tekninen johtaja
Niina Sjöholm elinkeinoasiantuntija
Jouni Karvonen perusopetusjohtaja
Markus Niemi Lukion rehtori
Annikka Savela-Kirjonen alakoulun rehtori
Marjaana Leino koulupsykologi, Varha
Juha Lehtonen koulukuraattori, Varha
Marika Riitamaa kouluterveydenhoitaja, Varha
Frans Kulmanen varhaiskasvatuksen sosionomi
Kirsi Jokela ravitsemus- ja puhtaanapitopalvelut
Eeva-Maria Tuhkanen ympäristönsuojelu
Kaisa Hurskainen perhepalvelut, Varha
Mari Sääksi kotihoito, Varha
Anna Laine kotihoito, Varha
Emmi Niemi MLL paikallisyhdistyksen edustaja
Ragni Reichardt kunnanhallituksen edustaja
Minna Hemgård kulttuuripäällikkö
Niko Nevala liikuntapalveluvastaava
Noora Lindeberg-Kaukonen nuorisokoordinaattori
Venla Veijalainen nuoriso-ohjaaja
Katri Honkala hyvinvointikoordinaattori

Johdanto

Hyvinvointisuunnitelma kattaa yhdessä hyvinvointikertomuksen kanssa valtuustokauden 2026-2029. Sen toteutumista, hyvinvoinnin edistämiseen tulevana vuonna varattavia voimavaroja sekä toiminnan painopistealueiden päivittämistarvetta seurataan vuosittain talousarvion valmistelun yhteydessä. Suunnitelman tarkistamisesta vastaa laajennettu johtoryhmä ja Kosken Verkko.

Suunnitelma keskittyy asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen yhteistyössä kunnan, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa. Painopisteitä ovat nuorten mielenterveyden tukeminen, koulutuksen ulkopuolelle jäämisen ehkäisy, ikääntyneiden kotona asumisen ja osallisuuden vahvistaminen sekä yksinäisyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen. Suunnitelmassa korostetaan yhteisöllisyyttä, digituen ja palvelujen saavutettavuutta sekä ennaltaehkäisevää työtä. Kolmannen sektorin, seurakunnan ja vapaaehtoistoiminnan rooli nähdään keskeisenä kunnan hyvinvoinnin tukena. Tavoitteena on turvallinen, osallistava ja elinvoimainen kunta, jossa jokaisella on mahdollisuus hyvään arkeen.

Suunnitelma on asiantuntijatyöryhmän kokoaman laaja-alainen työkalu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamiseen ja toteuttamiseen. Suunnitelmaan on pyydetty lausunnot myös kolmannelta sektorilta sekä Nuorisovaltuustolta ja Vanhus- ja Vammaisneuvostolta. Tavoitteiden toteutumista seurataan useissa eri foorumeissa vuosittain. Suunnitelma on hyväksytty kunnanvaltuustossa 15.12.2025.

Hyte-kerroin

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (14 kpl) ja tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Indikaattorit on esitelty alla.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (14 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on".

Kuntajohto

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.

Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.

Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.

Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja.

Liikunta

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarviointiin.

Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.

Peruskoulu

Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty terveydenhuoltolain edellyttämällä aikavälillä kolmen vuoden välein.

Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa.

Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit.

Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa noudatetaan kouluruokailusuositusta (2008, 2017) koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.

Hyte-kertoimen tulosindikaattorit

Hyte-kertoimen tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä:

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 8.–9.lk.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat.

Ylipaino 8.–9.luokkaisilla.

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä.

Valtuustokauden 2026–2029 hyvinvointisuunnitelman painopistealueet

- Nuorten hyvinvoinnin ja mielenterveyden tukeminen.
- Koulutuksen ulkopuolelle jäämisen ehkäisy.
- Ikääntyneiden kotona asumisen tukeminen ja palveluiden saatavuuden parantaminen.
- Yksinäisyyden ehkäisy.
- Kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen.
- Työllisyyden edistäminen ja talouden tasapainottaminen.
- Palveluiden saavutettavuuden varmistaminen digitalisaation ja hyvinvointialueuudistuksen myötä.
- Digituen jatkuvuuden ja saavutettavuuden varmistaminen kaikille kuntalaisille.
- Elinympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden parantaminen.
- Kolmannen sektorin toimintaedellytysten turvaaminen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen varattavia voimavaroja sekä toimintasuunnitelma toimialoittain

Kuntajohto ja elinkeino

Valtuusto käsittelee hyvinvointiraportin kerran vuodessa. Talousarviossa huomioidaan vuosittain hyte-kerroin. Tarkastuslautakunta käsittelee hyvinvointiraportin kerran vuodessa sekä hyte-kertoimen. Kuntaan on nimetty hyvinvointikoordinaattori, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Kuntaan tulee nimetä vielä Hyvinvointiohjausryhmä, joka koostuu vähintään kunnanjohtoryhmästä sekä muista keskeistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avainhenkilöistä. Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja.

Aikataulu: Hyvinvointiraportti toimitetaan tarkastuslautakunnalle helmikuussa. Hyvinvointiohjausryhmä käsittelee lausunnon ja hyte-kertoimen touko-kesäkuussa. Talousarviovaikuttaminen syyskaudella.

Elinkeinopalvelut tukevat Kosken Tl hyvinvointia monella tavalla. Paikalliset yritykset tarjoavat työtä, palveluita ja elinvoimaa, jotka luovat pohjan sekä yksilöiden, että yhteisön kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Työllisyys ja yrittäjyys lisäävät osallisuutta, toimeentuloa ja elämänhallintaa. Kun työ ja palvelut löytyvät läheltä, arki sujuu ja aikaa jää enemmän muuhun – perheelle, vapaa-ajalle ja yhteisölliselle toiminnalle. Paikallinen elinkeinorakenne tukee myös huoltovarmuutta, saavutettavuutta ja kestävää kehitystä.

Kosken Tl:n elinkeinopalveluiden tavoitteena on vahvistaa kunnan vetovoimaa ja tarjota yrittäjille ja yrityksille edellytykset kasvuun ja kehitykseen. Yhdessä nämä tekijät luovat perustan kunnalle, jossa on hyvä asua, yrittää ja voida hyvin – nyt ja tulevaisuudessa.

Kosken Tl elinkeinopalvelut ovat tärkeä osa kunnan hyvinvoinnin kokonaisuutta. Työ, toimeentulo ja toimivat palvelut ovat keskeisiä hyvinvointia tukevia tekijöitä – ja näissä kaikissa paikallisella yrittäjyydellä on suuri merkitys.

Työllisyys tuo vakautta ja vahvistaa yksilön kokemusta omasta osallisuudestaan. Yritysten tarjoamat työpaikat mahdollistavat toimeentulon ja lisäävät elämänhallintaa. Samalla ne tukevat perheiden, nuorten ja ikääntyvien mahdollisuuksia asua ja elää kunnassa.

Osallisuus rakentuu paitsi yhteisöllisyyden, myös mahdollisuuden kautta osallistua työn tai yrittäjyyden muodossa. Kun palvelut, tuotteet ja työ löytyvät läheltä, kokemus kuulumisesta omaan kuntaan vahvistuu.

Yhteisöllisyys saa muotonsa paikallisissa yrityksissä, kaupoissa ja kohtaamispaikoissa. Kunnan elinkeinopalvelut tukevat yrittäjyyttä, joka omalta osaltaan luo elävää arkea ja vahvistaa paikallisidentiteettiä.

Elinkeinopalveluiden tavoitteena on kehittää Koskesta paikka, jossa yritystoiminta, asuminen ja arki kulkevat käsi kädessä – kestävästi ja ihmislähtöisesti. Näin rakennetaan hyvinvointia, joka näkyy ja tuntuu jokapäiväisessä elämässä.

Sosiaalityö

Sosiaalihuoltolain mukaisina perhepalveluina ja lastensuojeluna järjestetään lapselle ja perheelle erilaisia tukitoimia.

Sosiaalihuollon palvelujen järjestämistä on Varsinais-Suomen hyvinvointialueella. Perhekeskuspalvelut kokoavat yhteen lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveystyöt.

Lastensuojelulla on kolme perustehtävää: lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojelutehtävä.

Ehkäisevällä lastensuojelulla tarjotaan apua ja tukea riittävän varhain, jolloin ehkäistään ongelmien syntymistä tai pahenemista. Tärkeä tehtävä ehkäisevän työn toteuttamisessa on neuvolalla, päivähoidolla ja koululla. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvillä toimilla ehkäistään varsinaisen lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta.

Aikuissosiaalityössä tuetaan yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen hyvinvointia ja itsenäistä selviytymistä sekä edistetään turvallisuutta.

Vammaisille henkilöille järjestetään vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja, sekä henkilökohtaista apua.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen alla toimii oma työpaja, joka tarjoaa palveluja Kosken kunnan asukkaiden lisäksi myös lähikunnille. Työllistämispalveluissa ja työpajatoiminnassa on palvelut kohdennettu erityisesti vailla koulutusta oleville nuorille sekä pitkäaikaistyöttömille. Nuorten osalta on tavoitteena tukea nuoren omia elämäntaitoja ja sosiaalista vahvistamista. Työpajatoimintaa koordinoi työpajaohjaaja.

Terveydenhuolto

Terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon järjestämistä on Varsinais-Suomen hyvinvointialueella. Terveystyöt tukevat ja edistävät väestön terveyttä, toimintakykyä sekä hyvinvointia ja ennaltaehkäisevät niihin liittyviä ongelmia.

Terveysasemalla tarjotaan äitiys- ja perhesuunnitteluneuvolapalveluja sekä lastenneuvolapalveluja. Äitiysneuvolassa seurataan äidin ja kehittyvän lapsen terveydentilaa ja tuetaan vanhemmuuteen valmistautumisessa.

Perhesuunnitteluneuvolassa opastetaan raskauden ehkäisyyn ja ajoitukseen liittyvissä asioissa. Lastenneuvolassa seurataan lapsen kehitystä ja terveydentilaa vauvasta kouluikään ja tuetaan vanhempia yksilöllisesti kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä.

Kouluterveydenhuollossa jatketaan lastenneuvolassa alkanutta terveydentilan seuranta.

Yhteistoiminnassa vanhempien, oppilaiden, opettajien ja erityistyöntekijöiden kanssa pyritään turvaamaan lapsen ja nuoren kasvu, kehitys ja hyvinvointi. Perusterveydenhuollon vastaanotto järjestetään Kosken Tl terveysasemalla kolmena päivänä viikossa ja suun terveydenhuollon vastaanotto Kosken Tl hammashoitolassa.

Varhaiskasvatus ja koulutus

Lapsille järjestetään varhaiskasvatusta tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen yksiköissä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota monipuolista pedagogista toimintaa ja edistää lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhteistyössä huoltajien kanssa. Lisäksi varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta. Varhaiskasvatus tukee huoltajia heidän kasvatustyössään ja mahdollistaa huoltajien osallistumisen työelämään tai opiskeluun. Moniammatilliseen tiimiin kuuluvat varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja varhaiskasvatuksen sosionomi, jotka omaa osaamistaan käyttäen toteuttavat varhaiskasvatuksen tavoitteita.

Kosken Tl varhaiskasvatukseen kuuluu kaksi yksikköä, päiväkotia Naavatassu ja Töpöhännän tupa. Varhaiskasvatusta saatetaan tarvittaessa järjestää myös perhepäivähoitona tai ryhmäperhepäivähoitona. Kunnan tarjoaman varhaiskasvatuksen vaihtoehtoina ovat kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki sekä kotihoidon kuntalisä. Koskella tarjotaan maksuton varhaiskasvatus kaikille yli 3-vuotiaille lapsille.

Perusopetuslain säätämä esiopetus on osa varhaiskasvatusta. Esiopetusta järjestetään tarpeen mukaan sekä päiväkotia Naavatassussa että Töpöhännän tuvassa.

Varhaista tukea toteutetaan varhaiskasvatuslain mukaisella kolmiportaisen tuen mallilla. Varhaiskasvatuksessa työskentelee yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Erityisopettaja havainnoi, arvioi ja suunnittelee sekä toteuttaa tukitoimia yhdessä henkilöstön ja moniammatillisen tiimin kanssa. Esiopetuksen oppimisen tuki uudistui 1.8.2025. Sitä toteutetaan oppimisen edellytyksiä tukevilla ja ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla sekä tarvittaessa lapsikohtaisilla tukitoimilla.

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan jaetun pedagogisen johtamisen mallia. Varhaiskasvatusta ohjaavat arvot ovat turvallisuus, kunnioitus, luottamus ja oikeudenmukaisuus, lapsilähtöisyys sekä pedagogisen laadun ylläpitäminen.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän tapaamiset esiopetuksessa etenevät vuosisuunnitelman mukaan. Tapaamisiin osallistuvat varhaiskasvatuksen erityisopettaja, koulupsykologi, koulukuraattori, esiopetusryhmän opettaja ja sosionomi sekä varhaiskasvatusjohtaja tarvittaessa.

Koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tapaamiset esiopetuksessa etenevät vuosisuunnitelman mukaan. Tapaamisiin osallistuvat varhaiskasvatuksen erityisopettaja, koulupsykologi, koulukuraattori, esiopettaja sekä varhaiskasvatusjohtaja tarvittaessa.

Perusopetusta järjestetään 1-6 luokkalaisille Talolan koulussa. Koulun tavoitteena on kehittyä monipuolisia opintomahdollisuuksia tarjoavana kouluna, joka edistää oppilaan persoonallisuuden kaikenpuolista kehittymistä, tukee jatko-opintojen kannalta tarpeellisten valmiuksien saavuttamista

sekä luo edellytykset suotuisalle sosiaaliselle kasvulle ja yhteistyössä toimimiselle sekä ottaa huomioon oppilaiden yksilölliset erot. 7–9 luokkalaisille perusopetusta tarjotaan Kosken Seudun yläasteella, joka on seutukunnallinen yläkoulu, jossa oppilaita on pääosin Kosken Tl, Marttilan ja Loimaan (ent. Mellilän) kunnista. Lisäksi koulussa on oppilaita Somerolta ja Salosta (ent. Kuusjoen).

Erityisopetus on integroitu yleisopetuksen yhteyteen. 1–6 vuosiluokkien oppilaille järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa. Varsinaista aamu- ja iltapäivätoimintaa täydentää yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa järjestettävä kerhotoiminta. Pidentetyn oppivelvollisuuden piiriin lukeutuvilla oppilaille on oikeus osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan myös vuosiluokilla 7.–9.

Yleissivistävää toisen asteen koulutusta, Kosken Tl kunnassa tarjoaa Kosken lukio. Ammatillista toisen asteen koulutusta lähialueella järjestävät Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä sekä Salon seudun koulutuskuntayhtymä. Kosken Tl kunta on kummankin koulutuskuntayhtymän jäsen.

Kouluissa sekä esikoulussa toteutetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä opiskeluhuoltoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaisesti. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa koordinoivat koulujen omat koulukohtaiset opiskeluhuoltoryhmät (KOR). Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu opiskeluhuoltosuunnitelman mukaisesti vähintään kerran lukukaudessa. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon palveluja ovat kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut sekä tarvittaessa koottava yksittäisen oppilaan asioita käsittelevä monialainen asiantuntijaryhmä (MAR). Monialaisen asiantuntijaryhmään kutsutaan oppilaan ja huoltajan lisäksi tarvittavat asiantuntijajäsenet, esimerkiksi luokanvalvoja ja erityisopettaja. Tarkemmat opiskeluhuoltotoiminnan sisällön kuvaukset ovat Kosken Tl ja Marttilan kuntien opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

Nuoriso- ja vapaa-aika

Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelujen kokonaisuuteen kuuluvat nuoriso-, liikunta-, kirjasto- sekä kulttuuripalvelut. Tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua sekä kaikkien kuntalaisten harrastus- ja osallistumismahdollisuuksia tarjoamalla monipuolisia ja aktivoivia harrastus- ja vapaa-ajanpalveluita sekä mahdollisuuksia osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Matalankynnyksen palveluita pyritään järjestämään kaikille ikä- ja kohderyhmille.

Liikunta- ja nuorisopalvelut tarjoavat muun muassa erilaisia harrasteryhmiä, liikuntaneuvontaa, retkiä, leirejä, tapahtumia, koulutusta ja avointa toimintaa nuorisotalolla. Lisäksi liikuntapalvelut ylläpitävät ja kehittävät kunnan liikunta- ja ulkoilupaiikkoja. Kulttuuri-, liikunta-, nuorisoavustuksilla tuetaan vuosittain paikallisten yhdistysten, järjestöjen ja kuntalaisryhmien toimintaa hyvinvointilautakunnan myöntämien avustusten muodossa.

Nuorisotyöstä Koskella Tl on tullut vakiintunut osa nuorten arkea koulussa ja vapaa-ajalla. Nuorisotyönkehittämishankkeiden aikana vuosina 2021–2023 kehitettiin ammatillista nuorisotyötä kunnassa. Vuosina 2024–2025 työskenteli oppisopimuksella yhteinen nuoriso-ohjaaja kunnan ja seurakunnan nuorisotyössä. Tämä osoitti tarpeen lisäresurssille laadukkaan nuorisotyön takaamiseksi sekä edelleen kehittämiseksi. Osa jo tärkeiksi muodostuneista palveluista joudutaan karsimaan, mikäli nuorisotyöhön ei saada lisäresurssia.

Nuorisotyössä tehdään paikallisen koulunuorisotyön ja muun nuorisotyön lisäksi seutukunnallista yhteistyötä Loimaan, Marttilan ja Oripään kuntien kanssa. Seutukunnallisella yhteistyöllä turvataan niitä nuorisotyön palveluita, joihin yksittäisen kunnan resurssit eivät riitä, kuten etsivä nuorisotyö, retket ja leirit. Myös liikuntapalveluissa tehdään tiivistä yhteistyötä sekä seutukunnan muiden kuntien että järjestöjen ja yhdistysten kanssa.

Seuranta: Toiminnan itsearvioinnilla pyritään kartoittamaan eri käyttäjäryhmien muuttuvat tarpeet ja vastaamaan niihin joustavasti vapaa-aikapalveluiden keinoin. Tämän lisäksi seurattavia indikaattoreita ovat lasten ja nuorten, työikäisten, ikäihmisten sekä liikuntarajoitteisten liikunta-aktiivisuus, kävijöiden ja osallistujamäärien seuraaminen sekä seuratoimintaan osallistuvien osuus niistä, liikuntapaikkojen kävijätietojen seuranta sekä lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky Move-mittaukset.

Kulttuuri- ja kirjasto

Kulttuuri- ja kirjastopalveluiden päämääränä on edistää kuntalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen kokemiseen ja harrastamiseen sekä sivistykseen, tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen. Toiminta pohjautuu lakiin kuntien

kulttuuritoiminnasta sekä lakiin yleisistä kirjastoista. Niin kulttuuri- kuin kirjastopalvelut seuraavat ajankohtaisia paikallisia signaaleja ja vastaavat niihin kehittäväällä otteella.

Kirjasto pyrkii tarjoamaan kaikille kuntalaisille ajantasaista tietoa ja uudistuvia kokoelmia vapaa-ajan kulttuuri- ja virkistystarpeisiin sekä opiskeluun ja elinikäiseen oppimiseen. Kulttuuripalvelut pyrkivät yhteisöllisillä tapahtumilla lisäämään asukkaiden hyvinvointia. Kulttuuripalveluiden ja kentän yhteistyön vahvistamisella edistetään kulttuuriharrastamisen, tekemisen ja kokemisen mahdollisuuksia ja myös paikallisen kulttuuriperinnön jatkuvuutta. Kirjasto- ja kulttuuripalveluita suunnitellaan käyttäjäystävällisesti, jotta osallistumisen kynnyks madaltuu ja palveluiden piiriin on kaikilla tervetullut olo.

Syksyllä 2025 kunnassa on aloittanut kulttuuripäällikkö vastaamaan niin kulttuuri- kuin kirjastopalveluista ja toimintaa kehitetään palvelemaan saavutettavasti ja osallistavasti kaiken ikäisiä asukkaita. Kosken TL kunnassa on erittäin aktiivista yhdistystoimintaa, ja kulttuuripalvelut vahvistavat yhteistyötä kentän suuntaan.

Kehittämistoimenpiteitä lähitulevaisuudessa:

- Koski TL:ssä on yksi kirjasto, jota kehitetään omatoimikirjastoksi. Näin aukioloajat laajenevat ja kirjaston saavutettavuus lisääntyy, kun asiakkaat voivat käyttää kirjastoa laajemminkin. Omatoimikirjastosta huolimatta koulutettu kirjastohenkilökunta palvelee asukkaita jatkossakin. Kirjasto panostaa ystävälliseen asiakaspalveluun ja yhteisöllisten toimintojen ja tapahtumien järjestämiseen.
- Kulttuuri- ja kirjastopalvelut aloittavat vuonna 2026 kulttuurikasvatussuunnitelman tekemisen. Suunnitelma tehdään yhdessä peruskoulun ja yhdistysten kanssa. Kulttuurikasvatussuunnitelma kattaa kirjastoon, kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustumisen. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut panostavat näin lasten ja nuorten lukemiseen ja lapset ja nuoret kasvavat kirjaston- ja kulttuurin käyttäjiksi sekä tutustuvat paikalliseen kulttuuriperintöön. Kirjasto panostaa lähivuosina etenkin lasten ja nuorten lukutaidon edistämiseen.
- Kulttuuri- ja kirjastopalvelut aloittavat kuntastrategian valmistuttua kulttuuriohjelman työstön. Työhön osallistetaan niin asukkaat sekä kulttuurikenttä ja moniammatillinen verkosto. Työstössä huomioidaan myös kulttuurihyvinvointi.

Seuranta: Toiminnan itsearvioinnilla pyritään kartoittamaan eri käyttäjäryhmien muuttuvat tarpeet ja vastaamaan niihin joustavasti kulttuurin ja kirjaston palveluiden keinoin. Tämän lisäksi indikaattoreita ovat tapahtumien ja toimintojen lisääminen, lainauksien, kävijöiden ja osallistujamäärien seuraaminen.

Ympäristö

Ympäristön kehittämiseen liittyvät maaomaisuuden hallinta ja kehittäminen, kuntasuunnittelu (esim. kaavoitus, liikennesuunnittelu sekä katujen ja viheralueiden suunnittelu), ympäristön rakentaminen ja ylläpito, kiinteistöjen ylläpito ja asuminen sekä joukkoliikenne ja kuljetuspalvelut.

Kehittäminen ja ylläpitäminen: mainostaa ja tehdä tiettäväksi kuntalaisille se, mitä kaikkea omasta kunnasta löytyy, myös omaehtoiseen toimintaan.

Lisäksi luonto- ja lähiympäristön kehittäminen ja ylläpitäminen luontoarvot huomioon ottaen esim. laavut ja luontopolut, lähiympäristöt kuntalaisille saavutettavissa. Ympäristön kehittämisessä tulisi huomioida myös lasten luontosuhteen kehittyminen/tukeminen.

Perusopetuksen tarkoituksena on ohjata oppilaita ymmärtämään ja omaksumaan kestävä elämäntapa. Talolan koulussa tuetaan lapsen luontosuhteen kehittymistä ja tukemista. Parhaiten ympäristön merkitys ja ajatus kestävästä elämäntavasta avautuvat lapsen omakohtaisen luontosuhteen kautta. Lapsen luontosuhteen kehittymistä tuetaan mm. opettamalla lapsia ja nuoria omaksumaan kestävä elämäntapa, johon kuuluu taloudellinen ja sosiaalinen puoli.

Muu palvelutarjonta

Sähköiset palvelut on koottu kunnan kotisivuille, ja ne löytyvät kaikki samasta paikasta. Sähköisiä asiointipalveluita ovat: Ilmoita tapahtuma kalenteriin (yhdistyksille ja seuroille), Ilmoita tietoja kuntatiedotteeseen (yhdistyksille ja seuroille), Kiinteistöhuoltokutsu, Kuluttajan e-lasku, Kuntalaisaloite.fi, Loisto verkkokirjasto, Lupapiste, Vesimittarilukemailmoitus ja sähköinen tilanvarausjärjestelmä. Lisäksi kotisivuilta peruskouluun ja varhaiskasvatukseen on suunnattu omat sähköiset palvelut. Kunta kokoaa sähköisten tiedotteiden lisäksi paperisen kuntatiedotteen kolme kertaa vuodessa, joka jaetaan kaikkiin kotitalouksiin. Kuntatiedotteesta löytyvät kaikki kunnan ajankohtaiset palvelut sekä yhdistysten ja seurojen tarjonta. Tiedote löytyy myös sähköisenä kunnan kotisivuilta.

Digipalveluja on järjestetty varsinkin ikääntyneelle väestölle Aluehallintoviraston myöntämällä hankerahoituksella vuosina 2023–2025 (digikahvila -toiminta, ryhmä- ja yksilöohjaus). Palaute on ollut hyvää ja palvelu todettu erittäin tarpeelliseksi. Pysyvämpää palvelumuotoa selvitetään ja kartoitetaan yhteistyömahdollisuuksia muiden kuntien kanssa.

Elintapaohjauksen palvelut on koottu kunnan kotisivuille, josta löytyy alueella toimivat matalan kynnyksen liikuntaryhmät, liikuntaneuvonnan palvelut sekä ravitsemukseen, painonhallintaan ja unettomuuden lääkkeettömään hoitoon liittyvät palvelut. Hyvinvointiopastaja on verkkosivu, jonne on kerätty kaikki kuntien, kolmannen sektorin ja seurakunnan matalankynnyksen palvelut kuntakohtaisesti. Muut elintapaohjauksen palvelut, kuten unettomuuden hoidon, ravitsemusohjauksen ja elintapaohjauksen järjestää Varsinais-Suomen hyvinvointialue.

Hyvinvoinnin ja terveydenedistämiseen liittyy oleellisesti paikallinen ja alueellinen verkostotyö sekä kehittämishankkeet. Kuntaan on nimetty hyvinvointikoordinaattori, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Hyvinvointikoordinaattori kuuluu Varsinais-Suomen hyte-koordinaattoreiden verkostoon sekä muihin alueellisiin verkostoihin. Kunnassa toimii monialainen yhteistyöryhmä Kosken Verkko, joka vastaa lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien laadinnasta ja niiden seurannasta sekä toimii nuorten palvelu- ja neuvontaverkostona. Hyvinvointikoordinaattorin työn tukena toimii laajennettu johtoryhmä. Tarvittaessa hyvinvointikoordinaattori kutsuu kokoon myös muita yhteistyöryhmiä. Kunnassa toimii myös hyvinvointikoordinaattorin johdolla ehkäisevän työn ohjausryhmä, joka suunnittelee ja valvoo säännöllisesti ehkäisevälle työlle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Kunnassa toimii myös liikenneturvallisuuksiryhmä, joka valvoo säännöllisesti liikenneturvallisuuksisuunnitelmaan hyväksytyjen tavoitteiden toteutumista.

Kunnassa toimii kaksi vaikuttaja ryhmää Nuorisovaltuusto yhdessä Marttilan kunnan kanssa sekä Vanhus- ja Vammaisneuvosto. Vaikuttajaryhmät pyrkivät osaltaan vaikuttamaan päätöksen tekoon, tekemään aloitteita ja toimimaan asiantuntijatyöryhmänä erilaisten lausuntopyyntöjen tekemisessä. Vaikuttajaryhmät pyrkivät myös osaltaan lisäämään omien kohderyhmiensä osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia kunnassa.

Kunta on tunnettu aktiivisesta järjestö- ja seuratoiminnastaan. Kunnassa toimii noin neljäkymmentä aktiivista yhdistystä ja seuraa. Noin puolet kuntalaisista kuuluu johonkin yhdistykseen tai seuraan. Järjestöaktiiveja on paljon väestömäärään nähden. Vapaaehtoistyö on koordinoitu kunnan, seurakunnan ja järjestöjen kautta. Vapaaehtoistyön merkitys kasvaa kunnassa erityisesti väen ikääntyessä ja tähän onkin panostettu mm. erilaisten kehittämishankkeiden ja ohjelmien avulla, joissa yhtenä tavoitteena on vapaaehtoistyön tukeminen.

Yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten sekä seurakunnan kanssa muodostaa olennaisen tärkeän osan kunnan hyvinvointipalveluiden kokonaisuudesta. Seura- ja yhdistystoiminnan neuvontapalveluista vastaa hyvinvointikoordinaattori. Hyvinvointikoordinaattori ylläpitää yhdistysrekisteriä ja vastaa tiedostuksesta sekä järjestää mm. yhdistysiltoja noin kolme kertaa vuodessa. Erityisesti osallistumismahdollisuuksia, vapaa-aika- ja harrastustoimintaa järjestettäessä muodostaa kolmannen sektorin toiminta suuren osan palvelutarjonnasta. Kuntaan on luotu oma kunta-järjestöyhteistyön malli, jossa kuvataan kaikki keskeiset toimintamallit ja yhteistyönperiaatteet kunnan ja yhdistysten välillä. Yhteistyön merkitys on entisestään korostunut hyvinvointialueen tuomien muutosten myötä ja vapaaehtoisten tukemiseen tulisi löytää uusia toimintamalleja tulevaisuudessa.

Kunnassa on kunnan omistama yhdistystalo, jonka tiloja yhdistykset voivat maksutta käyttää. Talossa löytyy kokoontumis-, toimisto- ja varastotiloja. Muita kunnan omistamia tiloja, jotka on tarkoitettu myös yhdistysten käyttöön, ovat Hevonlinnan ulkoilukeskus, jossa on mm. talousrakennus ja grillikota sekä Liipolan järven uimaranta, jossa on saunarakennus takkatiloineen. Lisäksi kulttuuritoiminnan käyttöön on saatu tila, joka sijaitsee vanhalla Meijerillä. Paikkakunnan seurojen, yhdistysten ja järjestöjen liikuntatoiminta on kunnan omistamissa liikuntatiloissa (liikuntahalli ja urheilukentät) maksutonta ja varaukset voi tehdä suoraan sähköisestä varauskalenterista osoitteesta www.koski.varaus.fi.

Kunta jakaa eritoimialoille (kulttuuri, liikunta ja nuoriso) suunnattuja avustuksia, jotka ovat läpinäkyviä ja niillä on selkokiehiset ohjeet, ja yhteyshenkilönä toimii kunkin toimialan viranhaltija. Kunta jakaa myös erillisiä hanke/tapahtuma kohtaisia avustuksia. Avustuksia voi hakea kevyellä menettelyllä ja tarvittaessa myös ympäri vuoden.

Kolmannen sektorin, seurakunnan ja vaikuttajaryhmien tulevaisuuden toiveet ja kehittämistarpeet 2026–2029

-Avoin olohuonetoiminta yksinäisyyden ehkäisyyn: kunnasta puuttuu kohtaamispaikkoja, joissa voisi matalla kynnyksellä kohdata ihmisiä ilman osallistumista harrastetoimintaan.

-Tuki kolmannelle sektorille: hyvinvointialueen myös on kolmannen sektorin toiminnan merkitys korostunut ja paljon toimintaa siirtynyt vapaaehtoisten harteille, tähän toivotaan lisää tukea kunnalta jatkossa.

-Toritaksi: ehdotettu palvelua kerran viikossa, jolla pääsee torille ja kauppaan. Osa syrjäseudulla asuvista vanhuksista jää yksin koska eivät pääse kulkemaan, tähän tarpeeseen olisi kiva, jos kuntaan saisi ns. toritaksin.

-Vanhusten saunotus: Varsinais-Suomen hyvinvointialueen myötä on vanhusten saunotus lopetettu. Tämä on koettu merkittäväksi puutteeksi ja tämän vuoksia mahdollisuutta kunnan järjestämiin saunotuksiin on alettu selvittää.

-Ruoka-aputoiminnan kartoittaminen: kunnassa ei ole ruoka-aputoimintaa muuta, kun seurakunnan diakoniatyön kautta saatavana. Vähävaraisten ja pitkäaikaistyöttömien ruoka-apumahdollisuuksista on keskusteltu esim. kunnan hävikkiruoan jakamisesta vähävaraisille.

- Matalankynnyksen harrastustoimintaa ja nuorten tilojen ja ympäristön kehittämistä.

- Tiukentuneiden tukipalveluiden myöntämiskriteerien jälkeen Varhan kotiin kuljetetun aterian saaminen on vaikeutunut. Koko viikon ateriat toimitetaan kylminä, kahdesti viikossa. Tällä hetkellä, Kosken ikääntyneillä kuntalaisilla on vaihtoehtona tilata päivittäin lämmin ateria kotiin kuljetettuna omakustanteisesti naapuri kunnasta (Mellilä). Kotiinkuljetus tuo suuren lisäkulun aterian hinnan päälle ja tämä onkin taloudellisesti liian suuri kustannus monelle ikääntyneelle. Omasta kunnasta löytyy lounaspaikkoja, mutta ei kotiinkuljetus mahdollisuutta. Lounaspaikoista voisi tiedustella yhteistyön mahdollisuutta, kunta voisi esimerkiksi järjestää aterioiden kuljetuksen ikääntyneille kuntalaisille. Tämä tulisi lisäämään merkittävästi kuntamme ikäihmisten päivittäistä hyvinvointia. Kunta voisi osallistua tähän järjestämällä ruoan kuljetuksen palkkaamalla työttömän henkilön.

- Päästääkseen useampiin ikääntyneiden tarvitsemiin palveluihin pitää nykyään kaikki hoitaa digipalveluiden kautta. Digi-hankkeen jatkuminen olisi tärkeää, koska Kosken TL kunnassa on paljon ikääntyneitä ihmisiä, joilla ei ole omaisia auttamassa digiasioinnissa eikä kunnalla ole yrittäjää, jonka puoleen ikääntyneet ihmiset voisivat kääntyä digiongelmissaan.

- Lisäksi selvittelyssä olevan mahdollisen saunotuspalvelun tärkeydestä keskusteltiin ja sitä pidettiin ensiarvoisen tärkeänä.

Tiivistelmä

Kosken TL hyvinvointisuunnitelma 2026–2029 määrittää kunnan painopisteet ja toimenpiteet asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Suunnitelmaa seurataan ja päivitetään vuosittain osana talousarvioprosessia. Hyvinvoinnin koordinoinnista vastaa hyvinvointikoordinaattori yhdessä johtoryhmän ja monialaisen verkoston *Kosken Verkon* kanssa.

Tämän valtuustokauden painopisteiksi on nostettu nuorten hyvinvoinnin ja mielenterveyden tukeminen, koulutuksen ulkopuolelle jäämisen ehkäisy, ikääntyneiden kotona asumisen tukeminen, yksinäisyyden vähentäminen, yhteisöllisyyden vahvistaminen, työllisyyden edistäminen sekä palveluiden saavutettavuuden parantaminen digitalisaation ja hyvinvointialueuudistuksen myötä.

Suunnitelmassa tarkastellaan hyvinvointia eri elämänvaiheissa. Varhaiskasvatuksessa korostetaan lapsilähtöisyyttä, pedagogista laatua ja varhaista tukea. Koulutuspuolella painotetaan oppilashuoltoa, yhteisöllisyyttä ja koulupudokkuuden ehkäisyä. Nuoriso- ja vapaa-ajanpalvelut tukevat harrastus- ja osallistumismahdollisuuksia sekä nuorten osallisuutta. Elinkeinotoiminnan rooli nähdään keskeisenä työllisyyden ja yhteisöllisyyden vahvistajana.

Ikääntyneiden hyvinvointia edistetään esteettömyyden parantamisella, digituen jatkuvuudella, yhteisöllisillä kohtaamispaikoilla sekä palveluiden saavutettavuudella. Kolmannen sektorin merkitys korostuu koko suunnitelmassa: yhdistykset, seurakunta ja vapaaehtoistoiminta täydentävät kunnan palveluita ja lisäävät osallisuutta.

Kunnan tavoitteena on luoda turvallinen, yhteisöllinen ja osallistava ympäristö, jossa jokainen kuntalainen voi hyvin ja osallistuu yhteiseen kehittämiseen.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurantataulukko

1 = toteutus heikko tai alkuvaiheessa

2 = toteutunut osittain tai kohtalaisesti

3 = toteutunut hyvin, päämäärä saavutettu

Päämäärä	Päämäärän saavuttamista tukevat tavoitteet	Arvio toteutumisesta 1–3	Selvitys toteutumisesta ja indikaattorit
Turvallinen ja osallistava toimintaympäristö			

<p>Turvallinen asuin- ja liikenneympäristö</p>	<p>Toimialojen yhteistyö ja eri väestöryhmien näkökulman huomioiminen asuin- ja liikenneympäristön suunnitteluvaiheessa.</p> <p>Liikkumisen esteettömyyttä tukeva ympäristö- ja liikennesuunnittelu</p> <p>Teiden ja kevyen liikenteen väylien lisärakentaminen tarpeita vastaavasti. Eri väestöryhmien tarpeet huomioidaan mahdollisuuksien mukaan kaavoituksessa.</p> <p>Liikenneturvallisuuden edistäminen: Käytännön toteutuksen vahvistaminen esim. liikennekasvatus: Virtuaalioppitunnit yläkoulu ja lukio, Pakopeli/nuorisopalvelut, Selvä peli liikenteessä -koulutus lukiolaisille ja liikennekasvatus 8.lk sekä kampanjat.</p> <p>Liikenneturvallisuussuunnitelma ja tiedotuksen lisääminen kuntalaisille.</p> <p>Piha-alueiden liikenneturvallisuudesta huolehtiminen ja kehittäminen.</p>		<p>Teknisen toimen ja muiden toimialojen yhteistyö sekä Liikenneturvallisuustyöryhmä</p>
<p>Viihtyisät ja turvalliset toimitilat lasten ja nuorten palveluissa</p>	<p>Toimialojen yhteistyö ja eri väestöryhmien näkökulman huomioiminen kunnan toimitilojen suunnittelussa, rakentamisessa, ylläpidossa ja peruskorjaamisessa.</p> <p>Tehostetaan leikkipaikkojen turvallisuussäädösten huomioimista ja noudattamista.</p> <p>Tori-alueen kehittäminen ja Jokimetsän leikkipuiston tilanteen selvittäminen.</p>		<p>Toimialojen yhteistyö ja Tekninen toimi</p>

<p>Monipuoliset ja aktivoivat harrastus- ja kulttuuri mahdollisuudet.</p>	<p>Lasten ja nuorten toimintaympäristöjen kehittäminen ja ylläpito.</p> <p>Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen nykyisen mallin mukaisesti</p> <p>Kerho- ja harrastustoiminnan ylläpito tiiviissä yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa</p> <p>Liikunta- ja harrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja mahdollistaminen kaikille.</p> <p>Luontoympäristön hyödyntäminen liikunnallisen elämäntavan ja hyvinvoinnin edistämiseksi.</p> <p>Kulttuurikasvatussuunnitelma. Lukutaidon edistäminen.</p> <p>Eri ikä- ja kohderyhmät huomioivat kirjasto- ja kulttuuripalvelut.</p> <p>Liikkuva perhe -kehittämishanke 2025-2026</p>		<p>Hyvinvointipalvelut (kirjasto, kulttuuri, liikunta ja nuoriso)</p>
<p>Turvallinen ja välittävä työilmapiiri ja oppimisympäristö ja yhteisöllisyys.</p> <p>Koulutuksen ulkopuolelle jäämisen ehkäisy</p>	<p>Opiskeluhoitoryhmien työ</p> <p>Koulukiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen. Tietoisuuden lisääminen Sovittelutoimiston toiminnasta.</p> <p>Koulunuorisotyö kiinteä osa ala- ja yläkoulun sekä lukion toimintaa ja riittävien resurssien takaaminen.</p> <p>Nuorisotyön riittävien resurssien turvaaminen ja laadun takaaminen.</p> <p>Kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelman sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteuttaminen varhaiskasvatuksessa.</p> <p>Koulun, varhaiskasvatuksen ja nuorisotyön ajantasaiset kriisi- ja turvallisuussuunnitelmat.</p> <p>Nykyaikainen, oppimista tukeva oppimisympäristö.</p> <p>Yhdistysten ja kunnan yhteistyön kehittäminen.</p> <p>Ehkäisevän työn suunnitelma.</p>		<p>Sivistyspalvelut, nuorisopalvelut, ehkäisevän työn ohjausryhmä</p>

	<p>Turvallisemman tilan periaatteiden toteuttaminen.</p> <p>Etsivä nuorisotyö, koulupudokkaiden seuranta</p>		
Varhainen tukeminen			
Vanhempien osallisuus	<p>Tiivis kodin ja koulun sekä kodin ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö</p> <p>Yhteisöllisten hankkeiden toteuttaminen ja hyödyntäminen käytäntöön.</p> <p>Vanhemmuuden tukeminen.</p> <p>Vanhempaintoimikunnan selvittäminen</p>		Sivistyspalvelut, nuorisopalvelut
Palvelujärjestelmä lasten, nuorten ja heidän perheidensä tukena	<p>Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa on yleistieto palvelujärjestelmästä ja siitä, minne mihinkin asiaan liittyen voi ottaa yhteyttä.</p> <p>Varhan tuottamat palvelut kuntalaisten sekä kunnan palveluissa työskentelevien ammattilaisten tietoisuuteen.</p> <p>Kunta tukee ja mahdollistaa lapsia, nuoria ja perheitä tukevien palveluiden järjestämistä kunnassa ja kolmannella sektorilla tiedostaen niiden ennaltaehkäisevän ja hyvinvointia edistävän vaikutuksen. Palveluita kehitetään aktiivisesti.</p>		Varhaiskasvatus, Varha, Hyvinvointipalvelut ja 3.sektori
Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto	<p>Nuorille suunnattujen palvelujen saavutettavuus yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti</p> <p>Nuorille suunnattujen sivujen ylläpitäminen ja kehittäminen. Ohjaamon palvelut.</p> <p>Kolmannen sektorin tuottamien palveluiden tietoisuuden lisääminen.</p> <p>Palveluiden saavutettavuuden ja digituen jatkuvuuden varmistaminen.</p>		<p>Hallintokuntien yhteistyö</p> <p>Te-palvelut ja nuorisopalvelut</p> <p>3.sektori</p> <p>Hyvinvointipalvelut</p>

<p>Mielenterveyden ravitsemusterveyden lisääminen</p>	<p>ja</p> <p>Ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö</p> <p>Ehkäisevän työn ohjausryhmän säännöllinen toiminta sekä toimintasuunnitelman toteuttaminen.</p> <p>EPT kouluilla ja kuntasopimus uusitaan vuosittain Ehyt ry:n kanssa. Tavoitteena luoda johdonmukainen rakenne ja toimintasuunnitelma.</p> <p>Matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden saavutettavuuden varmistaminen.</p> <p>Mielenterveyttä edistävien toimintojen toteuttaminen kunnassa ja kunnan omina palveluina ja toimintoja.</p> <p>Ravitsemusterveys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lasten ja nuorten ravitsemustietoisuuden lisääminen esimerkiksi jatkamalla yhteisöllisiä aamupaloja. - Ruokakasvatuksen vuosikello 		<p>Sivistys-, nuoriso- ja Varhan palvelut</p> <p>Ehkäisevän työn ohjausryhmä</p> <p>Ehyt ry.</p> <p>Varha, 3.sektori, sivistys- ja nuorisopalvelut</p> <p>Sivistys- ja Hyvinvointipalvelut</p> <p>Sivistys-, Rapu- ja Hyvinvointipalvelut</p>
<p>Lasten ja nuorten osallisuus</p>	<p>Nuorisovaltuuston toimintaa koordinoidaan ja toteutetaan yhteistyössä Marttilan kunnan kanssa.</p> <p>Oppilaskunnan hallitusten toimintaa ylläpidetään ja sen aktiivisuutta tuetaan. Yhteisöllisen toiminnan suunnittelu ja järjestäminen, osana yhteisöllistä oppilashuoltotyötä.</p> <p>Nuorisotyön resurssien turvaaminen ja työn vaikuttavuuden lisääminen monipuolisella toiminnalla, jolla tavoitetaan kohderyhmää laajasti.</p> <p>Vähemmistöjen osallisuuden ja turvallisuuden näkökulmien huomiointi ja heidän äänensä kuuleminen.</p> <p>Verkostoitumismahdollisuuksien luominen yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.</p> <p>Kolmannen sektorin toimintaedellytysten turvaaminen.</p>		<p>Nuorisopalvelut</p> <p>Sivistyspalvelut</p> <p>Hyvinvointipalvelut</p> <p>Toimialojen yhteistyö</p>

Kestäväkehitys ja luontoyhteyden lisääminen	Kosken TI kunnan ilmasto-ohjelman jalkauttaminen eri toimialoille Skutsi kuulee -ohjelma Liikkuva perhe -kehittämishanke Luontolähtöinen nuorisotyö -kehittämishanke		Toimialojen yhteistyö Hyvinvointipalvelut
--	---	--	--

Työikäisten hyvinvointisuunnitelman seurantataulukko

1 = toteutus heikko tai alkuvaiheessa

2 = toteutunut osittain tai kohtalaisesti

3 = toteutunut hyvin, päämäärä saavutettu

Päämäärä	Päämäärän saavuttamista tukevat tavoitteet	Toimenpiteet	Arvio toteutumisesta 1-3	Vastuutaho ja selvitys toteutumisesta sekä indikaattorit
----------	--	--------------	--------------------------	--

Turvallinen ja osallistava toimintaympäristö	Turvallinen asuin- ja liikenneympäristö	Liikenneturvallisuuden edistäminen liikenneturvallisuussuunnitelman toimenpideohjelman mukaisesti. Kehitetään kevyenliikenteen käytön mahdollisuuksia.		Liikenneturvallisuustyöryhmä. Liikennesuunnittelun koordinaattorin palkkaaminen Loimaan seutukunnalle. Tekninen toimi.
	Terveellinen elinympäristö ja kestävä kehityksen lisääminen Viihtyvyyden lisääminen	Huomioidaan eri väestöryhmien ja erityisryhmien hyvinvointiin liittyviä tarpeita kaavoituksessa ja muussa suunnittelussa. Teknisten ratkaisujen mm. valaistus hyödyntäminen kuntaympäristön turvallisuuden edistämiseksi. Liikuntapaikkojen ja virkistysalueiden ylläpito sekä niiden kehittäminen ja niiden turvallisuuden varmistaminen säännöllisillä tarkastuksilla ja ylläpidolla. Torialueen kehittäminen. Kosken TI kunnan Ilmasto-ohjelma		Kunnanjohtaja/johtoryhmä Tekninen toimi Liikuntapalvelut ja tekninen toimi Kaikki toimialat
Työkäisten aktiivisuuden ja elämänhallinnan lisääminen	Monipuoliset ja helposti saavutettavat harrastus- ja osallistumismahdollisuudet. Palveluiden saavutettavuuden varmistaminen ja digituen jatkuvuuden ja saavutettavuuden varmistaminen.	Monipuolisen kulttuuri-, kirjasto-, harrastus- ja vapaa-aikatoiminnan tarjoaminen kuntalaisille tiiviissä yhteistyössä kansalaisopiston ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Järjestetään erilaisia luentotilaisuuksia yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Toistuvat palvelukyselyt, vähintään kerran valtuustokaudessa. Saavutettavuuden ja riittävän digituen varmistaminen.		Hyvinvointitoimi

Päämäärä	Päämäärän saavuttamista tukevat tavoitteet	Toimenpiteet	Arvio toteutumisesta	Vastuutahot ja selvitys toteutumisesta sekä indikaattorit
-----------------	---	---------------------	-----------------------------	--

			sta 1-3	
Terveyden edistäminen	Liikunnan ja terveellisten elintapojen edistäminen Luontoyhteyden edistämien	Monipuolisten ja matalankynnyksen liikuntaryhmien tarjoaminen työikäisille. Liikkumiseen kannustavat tempaukset ja tapahtumat. Luontoretket, Liikkuva perhe -hanke, Skutsi kuulee ohjelma		Hyvinvointitoimi, liikuntapalvelut, hankkeet ja ohjelmat
	Päihteiden aiheuttamien ongelmien vähentäminen	Kunnassa nimetty ept-yhdyshenkilö ja työryhmä, jossa edustajia myös Varhasta ja kolmannelta sektorilta.		Hyvinvointitoimi
	Mielenterveyden edistäminen	Mielenterveyttä edistävien voimavarojen esille nostaminen ja yksilöllisten voimavarojen tunnistaminen kunnan matalan kynnyksen palveluissa. Tarvetta matalankynnyksen kohtaamispaikalle. Toritaxin selvittäminen. Itsehoitoon ohjaavat menetelmät.		Hyvinvointitoimi
	Vanhemmuuden tukeminen	Vanhemmuutta tukevien luentoja ja koulutusten järjestäminen. Erityistä tukea tarvitsevien vanhempien vertaistukiryhmät ja yhteistyön käynnistäminen Salon omaishoitajat ry:n kanssa. Liikkuva perhe -hanke.		Sivistystoimi, MLL, SRK, Salon omaishoitajat ry.
	Ravitsemusterveyden tukeminen	Lisätään kuntalaisten tietoutta ravitsemusterveydestä erilaisin kampanjoin ja tempauksin, esim. yhteisöllinen aamupala. Ruoka-avun tarvisijoiden kartoittaminen.		Ravitsemuspalvelut Ravitsemuspalvelut, kolmas sektori
Työllisyyden edistäminen ja taluden tasapainottaminen	Yritysten toimintaedellytysten kehittäminen	Elinkeinotyön kehittäminen kunnassa, mm. yrittäjien tapaamiset sekä vuoropuhelu yrittäjien ja kunnan välillä, elinkeinoasiantuntijan palvelut. Kuntouttavan työtoiminnan mahdollisuudet kunnassa.		Elinkeinoasiantuntija ja kunnanjohtaja/johtoryhmä Te-palvelut
	Aikuiskoulutuksen mahdollisuuksien kehittäminen	Oppisopimuskoulutuksen mahdollistaminen kunnassa ja yrityksissä. Opinnollistaminen työpajalla. Elinkeinoasiantuntija kartoittaa tarvetta yrityksiltä ja toimii yhdyshenkilönä oppilaitoksiin.		Elinkeinoasiantuntija ja johtoryhmä, SSKKY, Novida

	Työkyvyn ylläpitäminen	AVIn Liikkuva perhe -kehittämishanke ja liikuntapalvelujen palvelut		Hyvinvointitoimiala, liikuntapalvelut
	Työllistymisen tukeminen	Työkokeilut sekä kuntouttava työtoiminta. Te-palvelut ja koulutukset yhteistyössä kunnan elinkeinopalveluiden kanssa.		Elinkeinoasiantuntija ja työllisyyspalvelut, Varha, SSKKY
Pitkäaikais-työttömien aktivointi työllistymistä tukeviin toimenpiteisiin.	Pitkäaikaistyöttömien määrä pysyy hallinnassa. Tuetaan osaamisen kehittämistä koulutusten kautta.	Työpajatoiminta ja sosiaaliohjaajan palvelut. Yhteistyö TE-palveluiden kanssa. Pitkäaikaistyöttömien määrä on nousussa. Koulutusten tarjoaminen. Luontoretket ja liikuntapalveluiden lisääminen. Opinnollistaminen ja oppisopimus sekä lyhyemmät TE-palveluiden koulutukset.		Varha, työpaja, elinkeinoasiantuntija ja työllisyyspalvelut Varha, työpaja, elinkeinoasiantuntija ja työllisyyspalvelut
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen	Osallisuuden lisääminen Kolmannen sektorin toimintaedellytysten turvaaminen	Kuntalaisille tehtävät palvelukyselyt ja palvelujen kehittämiseen tähtäävät työryhmät. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa. Kunta on niin pieni ja byrokratia niin matala, että luonteva kokemusasiantuntijayhteistyö päätöksenteon valmistelussa ei vaadi erityistä osallisuusrakennetta. Kunnassa toimii nuorisovaltuusto NUVA sekä Vanhus- ja vammaisneuvosto. Tapahtumien järjestäminen. Kunta tukee kolmannen sektorin toimintaa ja tapahtumien järjestämistä. Tukea tarvitaan mm. vapaaehtoistyön koordinointiin ja hanke- yms. kehittämistyöhön sekä yhteisten suunnitelmien/strategioiden luomiseen.		Hyvinvointitoimiala. Hyvinvointitoimiala, kolmas sektori

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman seurantataulukko

1 = toteutus heikko tai alkuvaiheessa

2 = toteutunut osittain tai kohtalaisesti

3 = toteutunut hyvin, päämäärä saavutettu

Päämäärä	Päämäärän saavuttamista tukevat tavoitteet	Toimenpiteet	Arvio toteutumisesta 1-3	Vastuutahot ja selvitys toteutumisesta sekä indikaattorit
Turvallinen ja osallistava toimintaympäristö	Turvallinen ja esteetön asuin- ja liikkumisympäristö Terveellinen elinympäristö ja kestävä kehityksen lisääminen Viihtyisyyden parantaminen	Esteettömyyssuunnitelma Liikenneturvallisuuden edistäminen. Erityisesti tulisi huomioida jalankulkijoiden esteettömyysasiat kuten talvikunnossapito (teiden ylitykseen johtavien jalankulkuväylien aeraus) ja jalkakäytävien korotukset suojateiden kohdalta (korkeita kanteja monin paikoin, joissa esim. rollaattorin ja pyörätuolin kanssa vaikea liikkua. Liikenneturvallisuussuunnitelma, Kosken TI kunnan Ilmasto-ohjelma Yleiset kohtaamispaikat, penkit ja pöydät, torialueen kehittäminen		Tekninen toimi Liikenneturvallisuustyöryhmä Kaikki toimialat Tekninen toimi
	Monipuoliset ja helposti saavutettavat harrastus- ja osallistumismahdollisuudet.	Ryhmätoimintaa ikääntyneille, tiedotuksen lisääminen (muistikahvila, kirjaston infonäyttö, tiedotuslehti), toritaksin selvittäminen		Hyte- ja vapaa-aikapalvelut
	Oikea-aikainen neuvontapalveluohjausjärjestelmä	Elintapaohjauksen lisääminen ikäihmisten neuvontapalveluihin ja eri toimialojen yhteistyön lisääminen. Digituen järjestäminen kuntalaisille. Omaishoitajien ja omaistaan hoitavien aseman parantaminen ja tiedon lisääminen. Tiedottamisen lisääminen yhteistyössä Varhan kanssa. Hyvinvointikysely yli 65-vuotiaille. Tarve ennaltaehkäisevään ja terveyttä edistävään ohjaukseen.		Varha ja hyvinvointi- ja liikuntapalvelut 3.sektori
Vammaisten toimintaa tukevien	Vammaisten osallistumista ja omatoimisuutta vahvistavat ja yksilölliset tarpeet huomioivat tukitoimet.	Vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta ja erityisesti tiedon lisääminen vammaispalveluiden saatavuudesta. Lyhytaikaisen hoidon siirtyminen Marttilaan vaikeuttanut palveluun pääsyä.		Hyvinvointipalvelut, Varha, Salon omaishoitajat ry.

palveluiden kehittäminen				
Ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitäminen ja terveyden edistäminen	Yksinäisyyden ehkäiseminen Luontoyhteyden lisääminen	Kartoitetaan tarvetta yhteisöohjaajalle (matalankynnyksen ryhmän ohjausta, etsivää työtä, yksilöohjaus kotiympäristössä) Kulttuuripalveluiden kohdistaminen. Luontoretket ja kolmannen sektorin toiminta.		Hyvinvointipalvelut
	Ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisääminen	Henkilökohtaista- ja ryhmämuotoista tukea, kokkikerhot ikääntyneille pienryhmissä (teemallisia kertoja), Muistikahvila, yhteisölliset ruokailut yhteistyössä eri ikäryhmien kanssa, yhteisöllinen aamupala		Varha, hyvinvointi- ja vapaa-ajan palvelut ja 3.sektori, SRK
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen	Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukeva toiminta Kolmannen sektorin toimintaedellytysten turvaaminen	Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa ja muiden toimijoiden kanssa. Yhteisöllisyyttä lisäävät tapahtumat ja ryhmät. Kulttuurikerho ja ystävätoiminta. Digipalvelut. Tapahtumien järjestäminen. Kunta tukee kolmannen sektorin toimintaa ja tapahtumien järjestämistä. Tukea tarvitaan mm. vapaaehtoistyön koordinointiin ja hanke- yms. kehittämistyöhön sekä yhteisten suunnitelmien/strategioiden luomiseen.		Hyvinvointipalvelut, 3.sektori, Vanhus- ja Vammaisneuvosto, Työpaja Hyvinvointipalvelut, 3.sektori,

Ikäihmisten toimintakyvyn ja kotona asumisen tukeminen	Asuntojen toimivuus ja turvallisuus	Esteettömyyssuunnitelma, Varhan palvelut		Tekniset ja Varha
	Omaehtoista asiointia tukeva, kunnan eri alueet huomioiva palveluliikennejärjestelmä	Kuljetuspalveluiden kehittäminen. Ostosmatkat. Kuljetuspalvelun tuottaminen kunnan ja yhdistysten tapahtumiin. Toritaksin selvittäminen. Digipalvelut		Tekniset -ja hyvinvointipalvelut

	Asiakkaan kotona selviämistä ja omaishoitajan jaksamista tukeva omaishoidon tukeminen	Omaishoitajatiimi (3.sektori, Varha, kunta) Omaishoitajien terveystarkastukset Varhan toimesta Yksilöohjausta ja kotikäyntejä tarvittaessa sekä Elintapaohjauksen ryhmät Varhassa. Voima- ja tasapainoryhmä toimii Koskella.		Varha, 3.sektori ja liikuntapalvelut
Ikäihmisten merkityksellisyden kokeminen ja yksinäisyyden ehkäisy	Kunta-järjestöyhteistyön lisääminen Ikäihmisten osallistaminen palveluiden suunnitteluun	Yhdistysillat, tapahtumat, vapaaehtoistyö ja esim. SPR ystävätoiminnan koordinoiti. Vanhusneuvosto selvittää vanhuspalveluiden kehittämistä kunnassa esim. muistikahvilassa. Huomioidaan kulttuuripalvelut, järjestöjen hyte-palvelut sekä liikuntapalvelut. Kolme kertaa vuodessa ilmestyvä kuntatiedote edistää hyvin yllä mainituista palveluista tiedottamista.		Hyvinvointitoimiala Hyvinvointipalvelut ja vanhus- ja vammaisneuvosto
Palveluiden saatavuuden parantaminen	Ikäihmisten palvelutarpeen selvittäminen. Palveluiden saavutettavuuden varmistaminen ja digituen jatkuvuuden varmistaminen.	Saunotusten selvittäminen, yksinäisyyden ehkäisy, päivätoiminnan selvittäminen, yhteiset kohtaamispaikat, saavutettavuus sekä digituen tarpeet ja palvelumuoto.		Varha ja hyvinvointipalvelut